

Natuurtoets Eenhoorn

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Planteam Groen, Recreatie en Water

November 2010

Inhoud

1. Samenvatting	3
2. Inleiding	4
3. Wettelijke kaders.....	5
4. Markante soorten en omstandigheden	8
5. Consequenties + conclusies natuurwetgeving.....	10
6. Aanbevelingen.....	11

1. Samenvatting

Voor plangebied de Eenhoorn zal een stedelijks vernieuwingsplan worden gerealiseerd. Hierbij zal het merendeel van de huidige bebouwing worden gesloopt.

Voor wat betreft natuur, ecologie en landschap zijn de mogelijke consequenties van de natuurwetgeving voor de planvorming onderzocht. Het natuuronderzoek is gericht op het in algemene zin vaststellen van de natuurwaarden van het plangebied en daarbij in het bijzonder extra aandacht te geven aan het mogelijke voorkomen van belangrijke planten- en diersoorten in het kader van de Flora- en Faunawet. De huidig aanwezige gebouwen in het plangebied zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Voor de sloopwerkzaamheden dient er voor de vleermuizen een vervolgonderzoek uitgevoerd te worden. Onder de broedvogels zijn geen soorten waargenomen waarvan het nest een vaste verblijfplaats is in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet. Het broedseizoen verloopt van eind februari tot half augustus. Verder zijn hier qua flora geen beschermde soorten waargenomen.

2. Inleiding

Beschrijving van het gebied

Plangebied de Eenhoorn is een gemengd gebied zowel wat betreft functie als bebouwing. Aan de randen van het gebied zijn langs de Wibautstraat en de Gooiseweg hoge gebouwen (kantoren en woningen) gerealiseerd. Aan de zuidoostzijde vormt de Kamerlingh Onneslaan de grens, aan de oostzijde de Nobelweg en aan de noordzijde de Ringdijk en -vaart. Langs de Gooiseweg is een aantal grote kantoorpanden, het Casahotel en het Pieter Nieuwlandcollege gevestigd. Langs de Wibautstraat bevindt zich een kantoorpand met publieksfuncties in de plint.

De ligging van het plangebied is aangegeven op onderstaande afbeelding 1.

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied

Woningen zijn gelegen in de Rudolf Dieselbuurt (laagbouw), op het terrein van De Vergulde Eenhoorn en langs de Wibautstraat (middelhoogbouw). De woningen aan de Rudolf Dieselbuurt zijn gebouwd in twee lagen met een kap en hebben aan de achterzijde een tuin. De tuinen betreffen het meeste hoogwaardige groen.

Werkwijze

Voor de natuurtoets zijn de volgende veldonderzoeken gedaan:

- Biotoopinspectie, aangetroffen en verwachte soorten;
- Inventarisatie van broedvogels (vooral gericht op mussenkolonies). Dit is uitgevoerd in week 39 van 2010;
- Gebouwinspectie op mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen. Dit is uitgevoerd in het najaar van 2010.

3. Wettelijke kaders

3.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid in plangebied de Eenhoorn. We hebben het dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. In verband met de Flora- en faunawet wordt aandacht besteed aan de aanwezigheid van de zogenaamde rode lijst soorten. Dit zijn soorten die in Nederland in de gevarenzone verkeren door hun kwetsbaarheid, zeldzaamheid en of achteruitgang in ons land. Uit een eerste analyse bleek, dat het plangebied niet wordt gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Habitatrictlijn opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

1. Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrictlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Het plangebied maakt dan ook geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

2. Flora- en Faunawet: soortbescherming

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. er is een dwingende reden van groot openbaar belang
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AMvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals verschillende soorten roofvogels en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

3.2 Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het plangebied bevindt zich niet in de EHS.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In het structuurplan van de gemeente Amsterdam worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd. Het plangebied bevindt zich niet in de Hoofdgroenstructuur.

Soorten van de Rode lijsten

Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld (een vorm van beleid). Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de rodelijstsoorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Er zijn geen rode lijst soorten waargenomen.

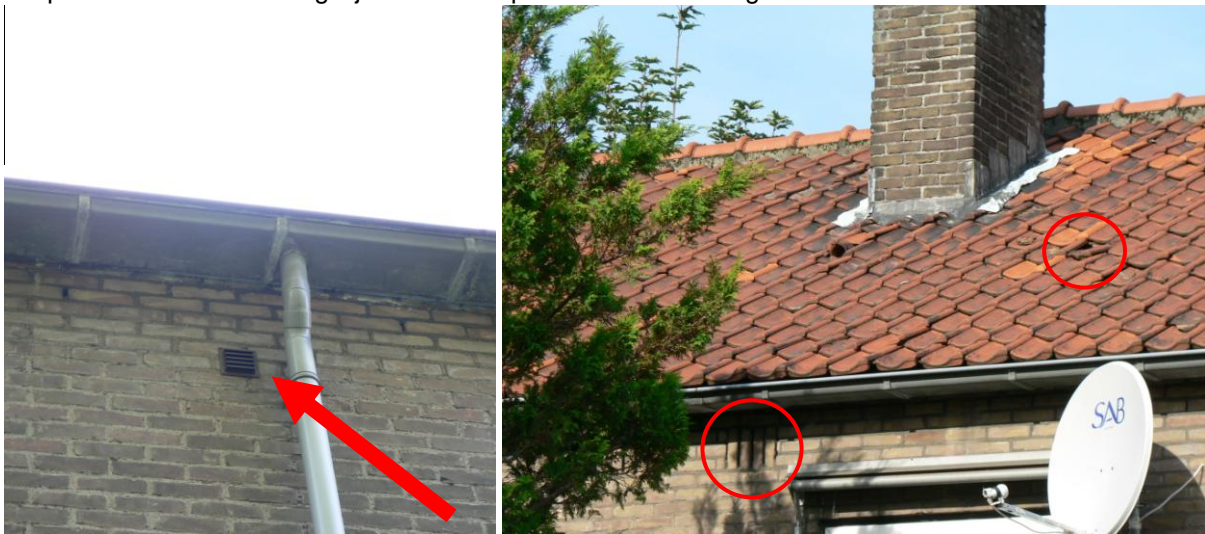
4. Markante soorten en omstandigheden

Broedvogels

In het plangebied zijn aangetroffen; roodborst, boomkruiper, houtduif, heggenmus, winterkoning, zanglijster, ekster, pimpelmees, koolmees en merel. Dit zijn geen soorten waarvan het nest een vaste verblijfplaats is in de zin van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd (eind maart t/m eind augustus), maar daarbuiten niet.

Zoogdieren + amfibieën

Op afbeelding 4 is te zien dat er onder de dakgoot ventilatieroosters aanwezig zijn waar zich eventueel vleermuizen in kunnen huisvesten. Het is mogelijk dat de gewone dwergvleermuis en eventueel ook de laatvlieger een verblijfplaats in een aantal gebouwen (grootste kans in de woningen) in het plangebied heeft. De Gewone vleermuis is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3 en 4, lid a van de Flora- en faunawet. Vleermuisverblijfplaatsen zijn uit hoofde van de Flora- en faunawet streng beschermd (art. 11). De vleermuizen kunnen ook verblijfplaatsen onder de dakpannen hebben en mogelijk ook in de spouwmuren van de gebouwen.

Afbeelding 4. Potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen

Tevens komen er egels, huisspitsmuizen en bosmuizen in het plangebied voor. Er zijn in het plangebied geen sporen of directe waarnemingen gedaan van amfibieën.

Vegetatie

In het plangebied bevindt zich robuuste struikvegetatie en verschillende boomsoorten. In de tuintjes van de bewoners is gevarieerd hoogwaardig groen aanwezig (zie afbeelding 5).

Afbeelding 5. Hoogwaardig groen in de tuintjes van de woningen

Met name de struikvegetatie biedt veel nestmogelijkheden, schuilmogelijkheden en foerageermogelijkheden voor broedvogels.

5. Consequenties + conclusies natuurwetgeving

Geconcludeerd kan worden dat er voor het vervaardigen van de nieuwbouwplannen, geen belemmering bestaat vanuit de Flora- en faunawet indien er rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van de hierboven genoemde soorten.

Voorafgaand aan de inrichtingsactiviteiten zullen bij de uitvoering van het plan sloop- en grondwerken worden verricht. De negatieve effecten van de ingrepen verschilt per diersoort afhankelijk van tijdstip en wijze van uitvoering. De wetgever stelt dat de beschermde soorten niet onnodig nadelige gevolgen mogen ondervinden van de ruimtelijke ingrepen. Deze beperking kennen we bijvoorbeeld al bij de uitvoering van kap van bomen in de broedtijd. In de broedtijd (eind maart tot en met eind augustus) moet rekening worden gehouden met alle in het gebied of directe omgeving broedende vogels en hun rustplaatsen. Valt de start van de uitvoering in de broedtijd dan is een controle op de aanwezigheid van broedende vogels raadzaam.

De Flora- en faunawet breidt deze zorgplicht echter uit tot meer soorten. Alleen als aan de zorgplicht niet voldoende kan worden voldaan, bijvoorbeeld omdat het uitvoeringsschema niet is aan te passen aan de voortplantingsperiode van een beschermde soort op die locatie, is ontheffing nodig. Voor broedvogels is het niet mogelijk om ontheffing aan te vragen. Voor de in het plangebied voorkomende zoogdieren geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel dient er rekening te worden gehouden met de zorgplicht. Verder is het bij de inventarisatie duidelijk geworden dat de gebouwen in het plangebied geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Het is dan ook van belang dat hiervoor een vervolgonderzoek wordt uitgevoerd.

6. Aanbevelingen

Mitigatie voor broedvogels en zoogdieren

De ondoordringbare meidoornhagen, klimopstructuren en het lage struweel zijn lastig te inspecteren op broedvogels.

Het met fysiek geweld openen van de haag en het lage struweel zou eventueel aanwezige broedvogels verstoren. Dat staat de Flora- en fauna wet niet toe.

Voor het verwijderen van de hagen en het struweel is het noodzakelijk om dit buiten het broedseizoen te doen. Voor de beschreven soorten betreft dit de periode eind februari tot en met eind augustus. Bij het verwijderen dient er van een kant af gewerkt te worden zodat aanwezige zoogdieren zoals de hier voorkomende egels, bosmuizen en huisspitsmuizen, een vluchtroute geboden krijgen. Na half november is het noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden rekening te houden met de egel welke dan in winterslaap is. Hiervoor geldt de zorgplicht.

Compensatie voor broedvogels

De omstandigheden voor broedvogels in het plangebied kunnen worden verbeterd door:

- Het aanbieden van nestgelegenheid, door het plaatsen van nestkasten voor mussen, koolmezen en pimpelmezen en het planten van dichte gevelbegroeiing op de aanwezige gebouwen, bijvoorbeeld klimop en bruidssluier;
- Voor gevarieerd groenbeheer te zorgen, zodat er het hele seizoen een aanbod is van voedsel: plantenzaden en insecten.
- Als struiken en lage bomen; meidoorn, duindoorn, sleedoorn en vlinderstruik te gebruiken, deze zijn geschikt als insectenaantrekkende soorten;
- Voor laag sierplantsoen; vuurdoorn, hondsroos, framboos, braam, zwarte bes te gebruiken. De bessen zijn in najaar en winter voedsel voor vogels;
- Wintergroene struiken als schuilplaats voor mussen en andere vogels aan te bieden. Indien dicht en ondoordringbaar kunnen lage struiken broedgelegenheid bieden aan broedvogels.